

15. ročník, úloha II. 4 ... rezonanční obvod (3 body; průměr ?; řešilo 55 studentů)

Na obrázku č. 1 je znázorněno zařízení, jímž lze měřit malé změny délky. Hlavní částí je vzduchový rovinný kondenzátor. Mění-li se délka vzorku, mění se vzdálenost desek kondenzátoru, a tedy i rezonanční frekvence LC -obvodu, kterou lze snadno měřit.

Uvažme, že před experimentem byla délka vzorku $l_0 = 10,0\text{cm}$, vzdálenost desek kondenzátoru $d_0 = 1,00\text{mm}$ a frekvence $f_0 = 50,0\text{kHz}$. Pak byla teplota vzorku zvětšena o $\Delta t = 110^\circ\text{C}$ a frekvence se snížila o $\Delta f = 950\text{Hz}$. Spočtete koeficient teplotní délkové roztažnosti vzorku.

Při prohledávání starých sbírek úloh zaujalo Honzu Houštku

Pro rezonanční frekvenci v LC -obvodu platí Thompsonův vztah

$$2\pi f = \frac{1}{\sqrt{LC}}.$$

Kapacita deskového kondenzátorů je

$$C = \varepsilon_0 \frac{S}{d},$$

kde d je vzdálenost desek kondenzátorů. Resonanční frekvence je tedy úměrná odmocnině z d a proto můžeme psát

$$\frac{f_1^2}{f_2^2} = \frac{d_1}{d_2},$$

kde $f_{1,2}$ jsou rezonanční frekvence a $d_{1,2}$ vzdálenosti desek kondenzátorů před a po zahřátí. Změna vzdálenosti desek je tedy

$$d_1 - d_2 = d_1 \left(1 - \frac{(f_1 - \Delta f)^2}{f_1^2} \right).$$

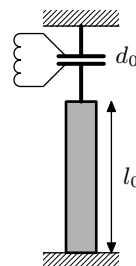
Koeficient délkové roztažnosti je definován jako

$$\alpha = \frac{\Delta l}{l_0 \Delta t},$$

kde Δl je změna délky vzorků s počáteční délkou l při zahřátí o teplotu Δt . Změna délky vzorků je stejná jako změna vzdálenosti desek kondenzátorů, a tedy

$$\alpha = \frac{d_1}{l_0 \Delta t} \left(1 - \left(f_1 - \frac{\Delta f}{f_1} \right)^2 \right).$$

Po dosazení zadaných hodnot vychází $\alpha = 3,4 \cdot 10^{-6} \text{K}^{-1}$.

Obr. 1